

فراخوان تفصیلی شانزدهمین همایش بین‌المللی دکترین مهدویت

طرح کلی حرکت انبیاء و امامان از آغاز تا انجام

﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾ (انبیاء: ۱۰۵)

مهدویت استمرار حرکت پیامبر خاتم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ و همه انبیای الهی و حلقه‌های از حلقه‌های حرکت فرانسلی و مبارزات امامان شیعه است؛ حرکتی که از صدر اسلام آغاز و به دوران غیبت رسیده و سپس با غیبت و رهبری امام غائب در طول قرن‌ها ادامه یافته است. این حرکت فرانسلی از طرفی مبتنی بر سنت‌های حاکم بر انسان، هستی، جامعه و تاریخ و از طرف دیگر با نگاه جامع دین در عرصه‌های مختلف حیات بشری همراه است. فهم این حرکت در گرو کشف نگاه جامع به دین و پرداختن به نگاه‌های جامع و طرح‌های کلی آن در عرصه‌های مختلف است.

به عبارت روشن‌تر مهدویت طرحی برای آینده بشر و راهی برای دستیابی به آن است؛ طرحی که تمام ظرفیت‌های زمین و زمان را فعلیت می‌بخشد و راهی که ما را به تحقق آن طرح می‌رساند؛ راهی که از صدر اسلام تا امروز و تا فردای ظهور و قیام امام و حکومت جهانی ادامه دارد. آنچه این مسیر را در فراز و نشیب تاریخ استمرار بخشیده و از دیگر مسیرها متمایز ساخته، طرح و نگاه جامعی است که این مسیر بر آن بنا شده است. از این رو برای فهم این مسیر باید به نگاه‌های جامع و طرح‌های کلی دین پرداخت و طرح کلی حرکت امامان را روشن کرد؛ این همایش درصدد پرداختن به این طرح‌ها و به طور خاص طرح کلی حرکت امامان است. از همه فرهیختگان و اندیشمندان دعوت می‌شود با ارائه مقالات پژوهشی در محورهای زیر ما را یاری رسانند. دبیرخانه علمی همایش شانزدهم دکترین مهدویت، جهت تسهیل و راهنمایی بیشتر، در این فراخوان تفصیلی، ذیل محورها؛ برخی سرفصل‌ها، توضیحات نکات و منابع را به شرح ذیل پیشنهاد و ارائه داده است:

محور اول: طرح‌های کلی و نظام‌ها

هدف، غایت و نیاز بشر در ابعاد فردی و اجتماعی حرکت و تعالی است و حرکت میسر نخواهد بود مگر با طرحی جامع که هماهنگ با نظام‌های جاری در حیات مادی و معنوی بشر از طرفی و استعداد و توانایی‌های بشر از سوی دیگر باشد. از این رو امروزه پرداختن به نظام‌ها و استخراج، تبیین و معرفی طرح کلی در علوم تجربی، انسانی و وحیانی از پیش نیازها و ضرورت‌های مسلم حرکت تعالی بخش بشر در ابعاد مختلف اجتماعی خواهد بود.

ضرورت پرداختن به طرح کلی و نظام‌ها

گستره و عمق نیاز بشر در پرتو روابط پیچیده اجتماعی در ساحت‌های مختلف حیات مادی و معنوی به گونه‌ای است که بشر بدون پرداختن به طرح کلی و نظام‌ها در حل مشکلات و نیازهایش توفیقی نخواهد یافت. کشف طرح کلی و نظام‌ها خواهد توانست علاوه بر انسجام بخشیدن به گزاره‌های متعدد و متنوع دینی، بشر را بهره‌مند از روح جاری در تمامی معارف دینی نموده و حتی معنا دهنده اشکال متنوع حرکت انبیاء، اوصیا و ائمه (ع) در طول تاریخ و آینده بشریت باشد. به عبارت دیگر از آنجا که ضرورتها از نیازها بر می‌خیزد، می‌توان نیاز بشر در ابعاد مختلف را مهمترین مولفه ضرورت بخش تبیین نظام‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و... دانست. نظام‌هایی که خود می‌بایست بر اساس یک طرح کلی حرکت، تعریف و جانمایی شده باشند.

برخی از سرفصل‌ها و موضوعات پیشنهادی عبارتند از:

- چیستی و چرایی نظام‌ها و طرح‌های کلی

- ملاک‌ها و سنجه‌ها در مقایسه تطبیقی نظام‌ها و طرح‌های مختلف

- آسیب‌شناسی فقدان نظام‌ها در معرفت دینی

-موانع و چالش‌های پیشرو در بررسی نظام‌ها و طرح‌های کلی

-ویژگی‌های ثابت و متغیر طرح‌های کلی

-اصول، مبانی و ساختارهای ایجابی و سلبی در نظام‌ها و طرح‌های کلی

۱. شکل‌گیری نظام جمهوری اسلامی در ایران و نیاز به طرح کلی و نظام‌ها در عرصه‌های مختلف

داشتن طرح کلی و نظام در عرصه‌های مختلف، شرط استمرار هر انقلاب و نظامی است. با روی کارآمدن یک نظام

مبتنی بر مکتب، برای تثبیت، ارتقاء و استمرار حرکت خود و نیز پاسخگویی به مشکلات در عرصه‌های مختلف

حیات بشری، چاره‌ای جز پرداختن به نظام‌های فکری، تربیتی، اخلاقی، سیاسی اجتماعی، اقتصادی، حقوقی و...

نیست. ضروری است تا نظام جمهوری اسلامی که در عصر حاضر داعیه دار تبیین تعالیم راستین اسلامی است، با

ارائه طرح کلی و نظام‌ها در عرصه‌های مختلف، علاوه بر از بین بردن قرائت‌ها و رویکردهای ناهمگون، از

معارف دینی صیانت کرده، پاسخ‌گوی نیازهای مادی و معنوی بشر بوده و حرکت خویش را ارتقا و استمرار بخشد.

فقدان حکومت اسلامی تقلیل‌دهنده انتظارات و فروکاهنده سطح مطلوب از گفتمان و قرائت دینی می‌باشد چه اینکه

در چنین فضایی احاد مؤمنین تنها بر وظائف فردی در عرصه دین‌مداری تمرکز یافته و قهرا از ابعاد و رسالت‌های

اجتماعی دین محروم خواهند ماند. این درحالی است که نظام جمهوری اسلامی بر اساس رسالت دینی و اجتماعی

خود و در مقام صیانت از معارف دینی ضروری است تا با زدودن انگاره‌ها و برداشت‌های سطحی از معارف دینی

در صدد تبیین تعالیم اسلامی در قالب نظام‌های کلی برآید چه اینکه رسالت پاسخ‌گویی به نیازهای مادی و معنوی

و تعالی جامعه بشری تنها در قامت طرحی کلی امکان‌پذیر خواهد بود تا در سایه آن علاوه بر از بین بردن قرائت‌ها

و رویکردهای ناهمگون بتوان سلسله‌ای از نظام‌های جامع، هماهنگ و منسجم را معرفی نماید. در عصر حاضر

که جوامع و ملل اسلامی به دلیل ظهور و بروز جریان‌های التقاطی و افراطی دچار مناقشات فکری و اجتماعی بر

پایه مبانی معرفتی شده است، اهمیت تبیین نظام های معرفتی از سوی جمهوری اسلامی ایران به عنوان الگویی موفق در حکومت اسلامی، اهمیتی دو چندان یافته است.

نکات و منابع:

صحیفه نور؛ مجموعه رهنمودهای مقام معظم رهبری؛

۲. شکل گیری مکاتب و ارائه طرح کلی و نظام ها از سوی آنها

از آنجا که زبان و ادبیات مکاتب در عرصه بین المللی و بین الادیانی پاسخ به نیازهای بشر در عرصه های مختلف فکری، معرفتی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و . . . بوده؛ بنابراین بحث نظام ها و طرح های کلی در موضوعات مختلف نظیر اقتصاد، سیاست، اخلاق و . . . مورد توجه اندیشمندان جهان و مکاتب مختلف مادی و معنوی قرار گرفته است. در این میان مکاتبی توفیق راهبری جامعه بشری را خواهند یافت که به ارائه توصیه های جزئی و دستورالعمل های پراکنده و متعدد بسنده نکرده و قادر باشند پاسخ نیازهای جامع بشری را در قالب نظام ها و طرح کلی حرکت ارائه نمایند.

نکات و منابع:

دین و نظام سازی از مرحوم علی صفائی

۳. گسترش نهضت های اسلامی در ملل مسلمان و ضرورت الگوگیری از حرکت امامان

گسترش نهضت های اسلامی نشانگر آن است که چندی است ملل و جوامع اسلامی با آگاهی از نقاط ضعف و چالش های جاری در جهان اسلام در پی یافتن راهکاری جامع برای دستیابی به سعادت و کامیابی مادی و معنوی هستند و پس از آنکه مکاتب و گفتمان های متعددی را تجربه کرده اند. برای نجات از سردرگمی های حاصل از مکاتب و قرائت های مختلف و یافتن پاسخ نیازهای گوناگون؛ ضروری است حرکت امامان معصوم (ع)، مواضع ایشان؛ استخراج، فهم و تبیین گردد. الگوگیری از ایشان در قالب شناختی عالمانه از طرح کلی حرکت امامان خواهد

توانست راهبر تمامی جریان ها و نهضت‌های اسلامی به ویژه در عصر حاضر باشد. به عبارت دیگر اگر طرح کلی حرکت ائمه تبیین گردد و عناصر اصلی و فرعی آن مشخص گردد الگوی جامع و کاملی برای ملت های اسلامی بدست خواهد آمد که به شکل گیری نهضت های اسلامی و جهت گیری صحیح حرکت های اسلامی در جهان کمک خواهد کرد و نهضت ها را از انحراف حفظ می کند.

نکات و منابع:

مقالات و آثاری که در موضوع بیداری اسلامی و علل افول آن انتشار یافته است.

۴. ابتناء فهم دقیق، عمیق و جامع کلام معصومین در عرصه‌های مختلف بر فهم نگاه‌های جامع و طرح‌های کلی

دین

حرکت در مسیر تعالی بخش مکتب اهل بیت(ع) در گروهی کشف و شناخت طرح کلی حرکت امامان میسر بوده و مراجعه به کلام معصومین(ع) و متون دینی بدون آن، پویندگان راه را از فهم بسیاری از تعالیم اهل بیت محروم خواهد نمود و ممکن است مواجهه با گزاره‌های مختلف و متعدد دینی با فرض عدم شناخت طرح کلی، زمینه ساز برداشت های ناصواب گردد. از این رو کشف و معرفی طرح کلی حرکت امام که منعکس در تمامی تاریخ، سنت و سیره معصومین می باشد، خواهد توانست علاوه بر منسجم نمودن مجموعه روایات و گزاره‌های دینی، دیدگاه کلی دین نسبت به سوالات، مطالبات و نیازهای اساسی بشر را نیز پاسخ گوید

برخی از محورهای پیشنهادی:

- پیامدهای فقدان نظام ها و طرح‌های کلی در فهم گزاره ها و آموزه‌های دینی

- نقش روشی و محتوایی نظام ها و طرح‌های کلی در فهم دقیق و عمیق از کلام معصومین(ع)

نکات و منابع:

طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن(مقام معظم رهبری)

روش‌شناسی کشف و فهم طرح‌ها و نظام‌ها

بحث از روش کشف و فهم در حوزه معارف انسانی و بالاتر وحیانی دچار لغزش‌گاهی است و آن تاثیر پذیری از روش تحقیق در علوم تجربی است. روش‌شناسی کشف و فهم نظام‌ها و طرح کلی حرکت اولیای دینی از اهمیت خاصی برخوردار بوده و نیازمند احاطه علمی و معرفتی و ابداع اسلوب‌های شکلی و محتوایی عالمانه و سنجیده است. اسلوب‌هایی که علاوه بر مبتنی بودن بر دریافت‌های یقینی و اطمینان بخش عقلانی نیازمند منابع وحیانی یعنی آیات و روایات است و چه بسا در منابع وحیانی افق‌های عمیق‌تر و بالاتر از کاوش‌های عقلانی به دست ما می‌دهد. چنانکه به فهم ساخت و بافت انسان (فطرت) و توجه به سنن الهی حاکم بر هستی، جامعه و تاریخ نیازمندیم. بدیهی است که این روش‌های شکلی و محتوایی می‌بایست هم‌ناظر به خاستگاه و منابع کشف و هم‌نحوه استخراج و استنباط طرح کلی، نظام‌ها و ضوابط بوده و بتواند معیار قابل اعتمادی در سنجش نظام‌های مدعی در عرصه‌های مختلف معرفتی و اجتماعی باشد.

نکات و منابع؛

به عنوان نمونه می‌توان به موارد زیر به عنوان برخی از اصول کشف طرح‌ها و نظام‌ها اشاره نمود:

- منابع کشف طرح‌های کلی
- ملاحظات و بایسته‌های کشف طرح‌های کلی
- گونه‌شناسی روش‌های کشف و فهم طرح‌های کلی
- توجه به ادله کلی و تفکیک آن از موارد جزئی
- توجه به ساخت و بافت انسان (فطرت)
- توجه به سنن الهی حاکم بر هستی، جامعه و تاریخ
- مکانیسم کشف طرح کلی موضوعات مختلف

مقایسه روش‌ها در فقه احکام با روش فقه نظام‌ها

در یک تبیین اجمالی می‌توان هدف از فقه احکام را کشف حکم مکلف در مسائل مختلف دانست در حالیکه در فقه نظام‌ها هدف، تحلیل و تبیین اصول کلی می‌باشد. اصولی که به عنوان یک روح کلی در تک تک گزاره‌ها جاری می‌باشد. با تفاوت اهداف، روش‌ها نیز متفاوت خواهد بود.

نکات و منابع؛

می‌توان برخی از اصول حاکم در فقه نظام‌ها را چنین برشمرد:

- توجه به اهداف و مبانی دینی
- توجه به مجموعه ادله و سنت جامع
- توجه به عدم تعارض یک نظام با دیگر نظام‌های دین (نظام‌ها مکمل یکدیگرند)
- توجه به طرح کلی آن نظام و ارتباطش با دیگر نظام‌ها

طرح‌های کلی در میراث اندیشمندان مسلمان (امام خمینی ره، مقام معظم رهبری، شهید مطهری رحمته،

سید قطب و...)

میراث گرانبهای اندیشمندان مسلمان مشتمل بر آثاری است که در آنها تلاش شده تا نظام‌های جامع فکری، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و یا فرهنگی از منظر اسلام معرفی گردد. نظام‌هایی که مبتنی بر یک طرح کلی بوده و حکایتگر فهم کلی آنها از اسلام خواهد بود. در این میان استخراج و شناخت نظام و طرح نه چندان آشکار پیش گفته در میراث اندیشمندان مسلمان خواهد توانست ما را بر مقایسه تطبیقی نظام‌ها قادر ساخته و زمینه مناسب برای تبیین طرح کلی حرکت از منظر اسلام را فراهم سازد.

- برخی از سرفصل‌ها و موضوعات پیشنهادی عبارتند از:

- آراء دانشمندان مسلمان در موضوع ضرورت و تعریف نظام‌ها و طرح‌های کلی

- مبانی و مکاتب اندیشمندان مسلمان در موضوع نظام‌ها و طرح‌های کلی

- کتابشناسی آثار منتشر شده از سوی دانشمندان مسلمان در موضوع نظام‌ها و طرح‌های کلی

- مقایسه تطبیقی آراء اندیشمندان مسلمان در نظام‌ها و طرح‌های کلی

- آسیب‌شناسی آراء اندیشمندان مسلمان در بحث نظام‌ها و طرح‌های کلی

نکات و منابع:

- کشف الاسرار، ولایت فقیه، وصیت‌نامه الهی سیاسی، صحیفه نور از امام خمینی (ره)

- طرح کلی اسلام، انسان ۲۵۰ ساله، مجموع سخنان از مقام معظم رهبری

- جهان بینی اسلامی، مجموعه آثار از شهید مرتضی مطهری

- اقتصادنا از شهید صدر

- درس‌هایی از انقلاب، وصیت‌نامه استاد از مرحوم علی صفائی

- از کجا آغاز کنیم، ایدئولوژی اسلامی از دکتر شریعتی

- آثار منتشر شده از سید قطب، مالک بن نبی، سید جمال الدین اسدآبادی، عبده و...

محور دوم: طرح کلی حرکت انبیاء و امامان

ضرورت بحث از طرح کلی حرکت امامان

تاریخ و حدیث مملو از گزاره‌ها، احادیث و متونی است که بر رفتار، گفتار و سیره اهل بیت (ع) دلالت دارند. این

منابع در کنار گستره تاریخی که از عصر نبوی آغاز شده و تا عصر حاضر نیز ادامه می‌یابد مجموعه‌ای متنوع و

متعدد از الگوها را ارائه داده است. شرائطی که در صورت عدم شناخت اصول و مبانی حضرات معصومین (ع) در

حرکت تاریخی شان، باعث خواهد شد تا علاوه بر عدم فهم دقیق و کاربردی سیره اهل بیت(ع) و دیدگاه ایشان نسبت به نیازهای اساسی بشر، سیره ایشان را نیز دچار تعارض ها و تزاخم‌های محتوایی یا ساختاری ببینیم.

وجود گزاره‌های حدیثی و تاریخی متعدد در موضوعات مختلف علوم اسلامی همچنین وجود رفتارها و سیره‌های متفاوت از ائمه(ع) که متناسب با مولفه‌های پیرامونی و مقتضیات زمان و مکان، بروز و ظهور یافته‌اند موجب شده است تا مکاتب و جریان‌های مختلف با تکیه بر تک گزاره‌ها به تبیین آراء اهل بیت(ع) در موضوعات مختلف و ارائه راهکار پردازند. این درحالی است که تمسک صحیح به گزاره‌ها برای کشف نظر معصومین(ع) میسر نخواهد شد مگر پس از کشف نظام‌های مختلف معرفتی و اجتماعی از منظر ایشان و تبیین طرح کلی حرکت امامان به عنوان اصلی حاکم. اصولی که انسجام بخش تک گزاره‌های دینی در موضوعات مختلف بوده و مسیر تعالی و سعادت جوامع بشری را رهنمون خواهد شد. تعابیری چون امر، دولت حق و باطل، دعوت، انتظار، تقیه، قیام و... برخی از مواردی است که نشانگر طرح‌های از حرکت ائمه است.

- برخی از سرفصل‌ها و موضوعات پیشنهادی عبارتند از:

- ضرورت الگو بودن امامان
- تحلیل عمیق از حرکت ایشان
- پاسخ به شبهاتی که حرکت ائمه(ع) را متعارض معرفی می‌کند.
- تبیین ضرورت کشف طرح کلی حرکت ائمه(ع) با تکیه بر ادله نقلی و عقلی

روش کشف طرح کلی حرکت امامان

برای فهم طرح کلی حرکت امام، ضروری است، پیش نیازها، اصول و ضوابط کشف طرح کلی حرکت ایشان مورد کنکاش محققان قرار گیرد. برای کشف طرح کلی حرکت امامان باید گام‌هایی را طی کرد:

اول) فهم مشکل؛ بفهمیم مشکلی داریم و آن نیاز به طرح جامعی برای فهم گزاره‌های پراکنده دین در موضوع امامت است

دوم) فهم نیازمندی به راه حل؛ فهم این که این مشکل نیازمند راه حل است و از چه راهی می‌توان این مشکل را حل کرد، (از راه تحلیل و بررسی عقلی و شناخت نوع مشکل)

سوم) مراجعه کردن به عرصه مربوطه؛ یعنی این مشکل با چه عرصه‌ای از عرصه‌های هستی یا زندگی انسان در ارتباط است. به عنوان مثال کشف کردیم عرصه یا زمینه مربوطه مسئله قدرت است

چهارم) فهم برخورد بشر با مشکل؛ تلقی و برخورد بشر و عقلا با این مسئله به چه نحو است.

پنجم) تطبیق این روش بر حوزه امامت؛ با در نظر گرفتن مسائل ذیل :

- نگاه جامع و توجه به مجموعه کلمات و حرکت ایشان

- توجه به اصل عدم تعارض بین موضع گیری ها و حرکت ایشان

- توجه به کلمات آنها به ویژه در پاسخ به پرسشهای مخاطبان و تفکیک اصول کلی از موارد جزئی

با مرور و تامل در روایات (البته کلیات روایات را نه جزئیات و فهم ارتباط آنان) می‌توان طرح کلی امامت را که از گام‌هایی کاملاً مرتبط بهم تشکیل شده را فهمید.

نکات و منابع:

انسان ۲۵۰ ساله (مقام معظم رهبری)

طرح کلی حرکت انبیاء در قرآن

در آیات قرآن کریم آیات متعددی با تاکید بر حرکت کلی انبیاء وجود دارد که موارد زیر تنها برخی از این آیات می باشند:

- لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ ۗ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَن يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ ۗ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ حديد/۲۵
- «وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكذِبِينَ نحل/۳۶

در این دسته از آیات گرچه ممکن است اموری چون عبادت مورد تاکید قرار گرفته باشند اما با استعانت از آیات دیگر و روایات معصومین (ع) می توان به مفاهیمی اساسی دیگری همچون قدرت و...، به عنوان یکی از مفاهیم اساسی در طرح کلی حرکت انبیاء پی برد. چنین مفاهیمی دارای مراحل و گام هایی هستند که تشکیل دهنده حرکت کلی انبیاء از منظر قرآن خواهد بود. حرکتی که از دعوت آغاز شده و به تقیه، قیام و حکومت منجر خواهد شد. حتی اگر کسی نپذیرد که همه انبیا یک طرح را پیگیری نموده و هر کدام پازل خود را تکمیل می نموده اند؛ اما نمی توان منکر این حقیقت شد که همه انبیاء از یک مدل و طرح واحد پیروی می کرده اند هر چند که نتوانسته باشند به گامها و مراحل نهایی آن دست یافته باشند. با بررسی آیاتی که انبیا و رسل را به صورت عام مورد خطاب قرار می دهد و بررسی آیات مرتبط در کتب تفسیری به ویژه تفاسیر روایی مانند: نورالثقلین، برهان و فهم رابطه و نسبت این گونه آیات باهم، می توان به طرح کلی رسید.

نکات و منابع:

تفسیر موضوعی قرآن (بخش نبوت، انبیاء و حضرت محمد) از آیت الله جوادی آملی؛ تفسیر موضوع (منشور جاوید)
از آیت الله سبحانی؛ پیام قرآن (مجلدات مربوط به نبوت) از آیت الله مکارم شیرازی؛ تفاسیر روایی نظیر نورالتقلین،
برهان و . .

طرح کلی حرکت امامان از منظر آیات و روایات

آیات متعددی از قرآن کریم و یا احادیث به صورت آشکار و ضمنی به طرح کلی حرکت انبیاء و امامان پرداخته‌اند .
برای یافتن این گزاره‌ها علاوه بر بررسی‌های مفهومی می‌توان از کلید واژه‌هایی چون «امر»، «امام»، «ولایت»،
«امت»، «عهد» یا واژگانی از این دست بهره برد. در این میان آنچه ضروری به نظر می‌رسد دریافت سیر و جریان
کلی حاکم بر این منابع خواهد بود. جریانی که گرچه تنها مورد تصریح موارد معدودی از آیات و روایات می‌باشد
اما حضور و سیر آن را می‌توان در تمامی گزاره‌های دینی مشاهده نمود. آنچه حائز اهمیت است هماهنگی و ادبیات
مشترک در حرکت انبیاء و اوصیای الهی می‌باشد چه اینکه حرکت اوصیاء و ائمه استمرار حرکت انبیاء بوده و در
قالب طرح کلی واحدی قابل تبیین می‌باشد.

. برخی از محورهای پیشنهادی عبارتند از:

- بررسی آیاتی که به حرکت انبیاء و رسل الهی اشاره دارند
- بررسی روایات ذیل آنها به ویژه آیاتی که از باب تأویل بر ائمه (ع) اشاره دارند.

یکسانی طرح کلی حرکت انبیاء در قرآن و حرکت امامان

از پیامدهای عدم کشف و تبیین طرح کلی حرکت انبیاء و ائمه (ع) از منابع دینی به ویژه قرآن کریم، وجود قرائت‌ها
و گفتمان‌های اعتقادی و اجتماعی متفاوت و در مواردی متعارض می‌باشد. تفاوتی که بستر ساز بروز مناقشات
فراگیر مذهبی در میان ملل مختلف اسلامی و حتی در عرصه‌ای بین‌الادیانی شده است. از این رو ضروری است بر

پایه مطالعات قرآنی و کشف طرح کلی حرکت انبیاء و امامان معصوم(ع) روشن گردد که آیا حرکت ائمه(ع) به لحاظ شکلی، ساختاری و محتوایی متفاوت از حرکت انبیاء(ع) گذشته بوده و یا استمرار همان حرکت تاریخی است. دستاورد چنین پژوهش هایی خواهد توانست علاوه بر صیانت از اصول کلی حرکت انبیاء الهی و ایجاد یک توافق کلی در میان پیروان ایشان، زمینه ساز معرفی طرح کلی حرکت امامان شیعه به عنوان الگو و وجه جامع تمامی ادیان الهی در طرح کلی حرکت و تعالی باشد.

نقش فطرت، سنت ها و اهداف ائمه در طرح کلی حرکت امامان

دین پاسخ و نسخه ای به نیازهای فراگیر بشر است. برنامه ای که می بایست مبتنی بر ساخت و بافت بشر باشد. از این رو و با تکیه بر آیه «فطره الله التي فطر الناس عليها... ذلك الدين القيم». دینی کامل ترین خواهد بود که بتوان متناسب با فطرت انسان باشد. طرحی که هماهنگ با سنت ها و قوانین لایتغیر حاکم بر هستی بوده و بتواند علاوه بر شکوفا نمودن تمامی استعدادها، بشریت را به هدایت و تعالی رهنون گردد. حرکت امامان شیعه در قالب عصر حضور و غیبت مشتمل بر طرحی کلی است که پاسخگوی تمام نیازهای مادی و معنوی بشر خواهد بود. طرحی که متناسب در فطرت بشری و سنتهای هستی بوده و استعدادهای بشری را در تمامی ابعاد شکوفا خواهد نمود.

نکات و منابع :

- مفهوم فطرت و توضیح آن
- تفسیر موضوعی پیام قرآن از آیت الله مکارم شیرازی
- کتاب منشور جاوید از آیت الله سبحانی
- تفسیر موضوعی از آیت الله جوادی آملی
- کتاب سنت ها در قرآن از انتشارات جامعه مدرسین

- کتاب های تطهیر با جاری قرآن، سوره توحید، تقیه و قیام مرحوم استاد علی صفائی

تحلیل غیبت امام دوازدهم بر اساس طرح کلی حرکت ائمه علیهم السلام

غیبت حجت خدا نه یک نقصان در اندیشه شیعی بلکه مرتبه ای مهم و با سابقه در حرکت اهل بیت است که می تواند مقطعی سرنوشت ساز در طرح کلی حرکت امام دانسته شود. در عصر غیبت که جامعه بشری از ارتباط بی واسطه با ولی عصر (عج) خود محروم مانده شناخت طرح کلی حرکت امام و جایگاه عصر غیبت در این طرح ضرورتی دو چندان یافته است چه اینکه حرکت و تعالی جامعه شیعه در گرو شناخت مقاطع مختلف حرکت امام از جمله مقطع غیبت بوده و جامعه شیعه در رویکردی فرانسلی تنها با شناخت رسالت خود در این طرح کلی خواهد توانست خود را در زمره منتظران حجت غائب (عج) بداند. بر اساس این تحلیل مشخص می شود آنچه در روایات آمده زمینه و شرائط غیبت و یا از آثار آن است. بدون توجه به طرح کلی حرکت ائمه امکان تحلیل عمیق و جامع از غیبت حضرت مهدی نیست.

برخی از محورهای پیشنهادی:

- بررسی و جمع بندی غیبت امام عصر در روایات
- تحلیل روایات بر اساس طرح کلی حرکت ائمه (ع)
- تحلیل اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و فکری غیبت امام دوازدهم (عج) بر اساس طرح کلی حرکت ائمه (ع)
- تحلیل قرآنی و حدیثی غیبت امام دوازدهم (عج) بر اساس طرح کلی حرکت ائمه (ع)
- تحلیل عقلانی غیبت امام دوازدهم (عج) بر اساس طرح کلی حرکت ائمه (ع)

نکات و منابع:

بررسی تطبیقی حرکت و موضع گیری های فقها و علما با طرح کلی حرکت ائمه علیهم السلام (در ایران، عراق، شبه

قاره هند و...)

فقها و علمای مسلمان در اقصی نقاط جهان اسلام متناسب با شرایط پیرامونی و برداشتشان از تعالیم و آموزه های اسلامی راهکارها و راهبردهایی را ارائه داده و جوامع اسلامی را به دنباله روی از آن توصیه نموده اند. این راهبردها و طرح ها و نظام های فکری با فرض پویایی و عدم غرض ورزی ها، به دلیل تعدد و تنوع و احتمال خطا و حتی احتمال زمینه سازی اختلاف ها و تنش های مذهبی، فکری و اجتماعی در جهان اسلام، نیازمند آن است که در قالب بررسی های مقایسه ای بین نظام های ارائه شده توسط علما و فقهای اسلامی با طرح کلی حرکت انبیاء و ائمه (ع) دنبال شود تا علاوه بر آسیب شناسی نظام ها و طرح های ارائه شده، هر چه بیشتر راهکارها و راهبردها عالمان مسلمان، متناسب با طرح کلی امامان سامان یابند.

- برخی از سرفصل ها و موضوعات پیشنهادی عبارتند از:

- بررسی قیام و نهضت امام خمینی و تحلیل تناسب گام ها و مراحل پیموده شده با حرکت ائمه (ع)
- بررسی و تحلیل موضع گیری های مقام معظم رهبری و مقایسه آن با اصول کلی حرکت ائمه (ع)
- بررسی تحلیلی قیام فقیهان علیه استبداد و استعمار و مقایسه آن با مخالفت های ائمه با حاکمان جور
- تحلیل عنصر تقیه در حرکت ائمه (ع) و جایگاه آن در مواضع فقهاء شیعه در عصر غیبت
- نکات و منابع:
- کتاب های انتظار، تقیه و قیام از مرحوم استاد علی صفائی
- کتاب های منتشر شده در موضع اندیشه سیاسی و حرکت ها و مبارزات علماء اسلامی از جمله سید جمال الدین،

آخوند خراسانی، میرزای شیرازی، نائینی، شیخ فضل الله نوری، محمد تقی شیرازی، حکیم و . .